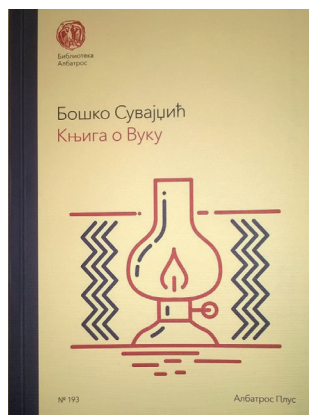

Приказ

Књига о Вуку

Бошко Сувајџић. *Књига о Вуку*. Београд: Албатрос плус, 2018, 236 стр.

Пригодом двестагодишњице од објављивања *Српског рјечника* (1818) Вука Стефановића Караџића, „преломне књиге нововековне српске културе“, пред читаоцима се нашла и најновија монографија проф. др Бошка Сувајџића, једноставно насловљена *Књига о Вуку*.

Иако је протекло довољно времена да се јасно и недвосмислено утврде значај и домети Вукове српске културне револуције, те иако је о Вуку и о његовом раду настала веома обимна библиографија, у уводном, апологетски интонираном чланку „Пледојаје: за и за Вука“, Сувајџић настоји да пружи одговор откуда потреба да се и дан-данас, након толико времена, и даље расправља и полемише о Вуковој реформи. Наглашавајући да Вукова реформа и борба нису искључиво научне и стручне природе, већ да су њихове последице друштвено корените и да су условиле широку демократизацију српског језика и културе, аутор у петнаест теза таксативно истиче аргументе у прилог далекосежности, сврховитости и фаталности Вуковог поступка. Алудирајући на Вукову хипотезу о одсудности Косовског боја у српској историји, Сувајџић закључује да је Вук Караџић једнако био тако силна „премјена“ после које ће се готово све заборавити „што је било донде“. О Вуковом доприносу да се учена Европа и далеки свет – не само током 19. века, већ и данас – заинтересују и упознају са српским народом, његовом историјом и културом, исцрпније се сведочи у наредној студији „Српска народна поезија у свету – свет у српској народној поезији“. О особеном Вуковом концепту упознавања света са српским усменим стваралаштвом расправља се, између осталог, и у студији „Вук и предвуковски записи“. Истичући да се дуго и сасвим неоправдано сматрало да Вук није имао претходнике, те да је и сам чинио много тога да појача тај утицај, Сувајџић настоји да проникне у мотиве таквог Вуковог проблематичног односа према традицији и њему савременим изворницима.

Осим евентуалне дозе сујете и малициозности, те скромне обавештености о тешко доступним и нерасположивим изворима усменог стваралаштва, Сувајџић сматра да се старији записи заправо нису ни уклапали у Вуков идеални концепт српске историје коју је настојао да представи јер су, претежно под утицајем пропаганде вере, приморски записи често говорили негативно о српским јунацима, или су их пак везивали за страно тло. Такође, ни ондашње рукописне збирке грађанске лирике нису биле погодне јер су песме љубавне тематике обиловале непримереним и ниским садржајима. Али, несумњиви утицаји *Ерлангенског рукописа* и особито тадашњих рукописних зборника српске грађанске лирике на постанак и обликовање Вуковог првенца, *Пјеснарице* из 1814. године, истичу се у текстовима „Вукова *Пјеснарица* као канон“ и „Вукова *Пјеснарица* као 'отворено дело'“. Осим тога, у овим текстовима настоји се оповргнути и уврежено мишљење да је Вук као емигрант у Бечу *Пјеснарицу* састављао као апсолутни почетник. Ослањајући се и на претходна истраживања Николе Банашевића, Боривоја Маринковића и Наде Милошевић-Ђорђевић, аутор утврђује да Вук није био сасвим без претходних књижевних искустава и без образовања, те да је захваљујући изузетној даровитости, али и својеврсним скромним припремама, и успео да већ у првом свом делу васпостави „канон“ целокупној будућој делатности, готово у свим сегментима.

Већ је довољно истицан значај обимне Вукове преписке (у 13 томова), која је постала незаобилазан извор за анализу и за тумачење његовог слојевитог и жанровски разноликог дела, али је једновремено то и најбоља и најсадржајнија хроника српског културног и политичког живота прве половине 19. века која нам је уопште доступна и позната. У прилог томе сведочи и текст „Обликовање немуштог – *Српски рјечник* (1818) у Вуковој *Преписци*“ у коме Сувајџић издваја илустративне фрагменте који на упечатљив начин прате процесе припремања, састављања, објављивања и рецепције Вуковог *Српског рјечника* у српској културној средини, али и међу словенским и западноевропским светом. Ближе се и веома живо осветљавају улоге и велики доприноси Јернеја Копитара и Лукијана Мушицког у формирању једне од најважнијих српских књига-енциклопедија. Сличан поступак примењен је и у чланку „Вук и 1847“, у коме се на основу преписке, допуњене и аустријским полицијским и судским извештајима, сведочи о запретаној тридесетогодишњој историји превода *Новог завјета* која садржи елементе занимљивог политичког трилера. С обзиром на то да је Вук Караџић спорадично и тек доцније савесније полагао „рачуне од пјесама“, његова преписка са савременицима такође представља један од најважнијих извора за познавање по-

рекла и историјата сакупљаног и објављиваног Вуковог материјала, као и биографија Вукових информатора и певача којих је, према рачуници Боривоја Маринковића, било 77, а међу њима је 25 анонимних. Тако се у тексту „Вукови певачи у Вуковој Преписци“ посебна пажња посвећује Вуковој преписци са блиским сарадницима: попом Вуком Поповићем, Вуком Врчевићем и Савом Матовим Мартиновићем, у позној доби живота. Преписка открива низ детаља и података о певачима и казивачима из Приморја и из Црне Горе. На основу примера кореспонденције са великим бројем оновремених значајних руских научника и књижевника, у чланку „Вук и Руси“ пружају се и потврде Вукових блиских и сложених односа са Русима и Русијом, који су почели да се формирају и знатно пре његовог одласка на пут (крајем 1818. године) у земљу која је представљала центар Словенства. Наиме, Сувајџић подсећа и на статус загонетног „росијског пјесеника“ који је имао изузетног значаја у формирању Вука као књижевног посленика. Према сопственим сведочењима из 1814. године, њега је та руска књига, коју је у пртљагу донео из устаничке Србије у Беч, подстакла на размишљање и о сакупљању српских народних песама. Но, славу српске усмене поезије и културе проносио је Вук Караџић широм света, па се у тексту „Вук и Французи“ ближе осветљавају Вукова интересовања за француске културне и политичке прилике, али се са још више пажње наводе примери позитивне рецепције Вукове делатности у овој моћној западноевропској држави.

Заснованости тврдње с почетка овог осврта да Вукова делатност широко заокупља пажњу како духова у свом времену тако и у актуелном тренутку доприноси и текст „Срби сви и свуда“. Он је подстакнут објављивањем фототипског издања Вуковог *Ковчежића* из 1849. године (2014), који почиње чланком „Срби сви и свуда“, али и истоименом књигом коју је приредио Душан Иванић (2014). У тексту се истиче да је Вук својим делом „бранио духовно и језичко пространство Срба ма где се они налазили, што је неретко изазивало и велике политичке буре и скандале“, јер је Вук језик сматрао старијим и важнијим чиниоцем идентитета од етничке и конфесионалне припадности. У том контексту, у чланку „Вук и Његош“, Сувајџић истражује повезаности двају стубова српског језикотворства, истичући да се њихов однос, упркос друштвено-политичким препрекама и сложеностима, каткада и облицима амбивалентног испољавања, ипак одликовао искреном наклоношћу, поштовањем и узајамним уважавањем. У девет чланака посвећених Вуку Караџићу, који су доцније обједињени корицама једне књиге, Иво Андрић је ипак сачинио једну од најсјајнијих апотеоза српском културном реформатору, о чему је, сводећи *Књигу о Вуку*, писао и Бошко Сувајџић у студији „Вук и Андрић“. У тексту се образлаже

колики је утицај имала Вукова делатност у Андрићевом књижевном стваралаштву. Напоследку, чини се да је дело Иве Андрића било још насушније потребно Вуку, јер после појаве Андрића могао је и проф. др Бошко Сувајџић да уводни текст своје *Књиге о Вуку* с правом и без икаквог зазора потпише аксиомским опредељењем: „За и за Вука“.

др Бранко Златковић
Институт за књижевност и уметност, Београд
Е-пошта: branz_1973@yahoo.com

Примљено: 29. 11. 2018.
Прихваћено: 1. 12. 2018.